

دیرا دیرهشی

چەند پەیسکەك دناقبەرا مە و دیرۆكەكا كەفن

ن. گوغان ئمسان یاسین



دەمی نقیسەرەك ل دیرۆكا دەقەرەكی دگەریت یاپیدفی ئەوە ل دویف دیکومینتین نقیسی وماددی بگەریت وپیدفی یە ژەهر تایەکی رەگەزپەرستی دویر بگەفیت ورەنگی سیاسی نەدەتە چ لایەنین دیرۆکی، گەلەك نقیسەر بزاقا شیواندنا دیرۆکی دگەن و وان دقیت خۆ بۆ دەمەکی دیارکەن وەکی دلسۆز و نەتەو پەرست، ئەقە ژ لایەکیقە و ژ لایەکی دیقە شوینوار دیکومینتین راست ودروستن بۆ دیرۆکا هەر دەقەرەکی، ئەم دفی بابەتیدا دئ پیکولی کەین پشکەکا کیم ژ دیرۆکا گوندی دیرهشی بەرچاڤ کەین هەلبەت فی جەهی پیدفی ب قەکولینەکا مەزن هەیه، وئەو جەهین شوینواری یین گرنگ پیدفی ب پاراستننە ل قیری بابەتی مە دئ ل سەر دیرا دیرهشی بیت.

جەهی دیری:

دکەفیتە بەراھییا دەربەندی گەلی دیرهشی و دکەفیتە باکورئ گوندی دیرهشا کەفن ب دویراتیا ۳کم ل ناڤەندا چیاپی گارە ل سەردەمین کەفن گەلەك یا ب زحمەت بوو مروڤ بگەھیتە سەر شوینوارین دیری وگەھشتن بۆ سەر شوینوارین دیری ب رینا گیانەو وەر ابوو چونکی ئەف جەه گەلەك یی دژوارە ژ لایئ سروشتیقە و دیسان ل بەرامبەر شوینوارین دیری رینا دەقەرە بەریگارە یادیروکی تیدا دەرباز دبیت، و ل سالا ۲۰۰۶ ی حکومەتا هەریما کوردستانی رینەکا قیرکری دفی دەقەریدا بریە وب چەند خۆلەکەکا مروڤ دشتت بگەھیتە سەر پەیسکین دیری.

نافی دیری:

بوسلمان دبیزنی (دیرا دیرهشی) ووەسا دەیتە شروڤەکرن کو نافی دیرهشی ژر (دیر+رەش) هاتبیت وئەفی بۆچوونی پیدفی ب قەکولینەکا دویر وکویتر هەیه، نە دویرە نافی دیرهشی ژ (دیریشا) هاتبیت کو بنەکوکا فی نافی

دچیت ل بەراھیی چەند پەیسکەکین دکەفریرا کۆلین بیشوازیی ل مروڤی دگەن ژمارا وان ئەفین ماین تا مروڤ دگەھیتە دەف شکەفتا بچویک (۱۷۲) پەیسک و ل دیری بۆ سەری (۱۸) پەیسک راما نا وئ ۱۹۰ پەیسک مانەلی ماموستا (عەبدولرەقیب یوسف) دبیزت ۱۷۰ پەیسک هەرچاوا بیت گەلەك ژوان پەیسکا کەفتینە ژیرناخی، ئەگەر نە رەنگە ژمارا وان پەیسکان بگەھیتە ۳۶۰ پەیسک ل دۆر روژین سالی هاتبە دروستکرن، دویراتینن فان پەیسکا وەك ئیک نینن بەلکو جوداھیکە هە ی دناقبەرا پەیسکەکی بۆ ئیکا دی لئ باھرا پتر دیرییا وان دناقبەرا ۷۷سم وبلنداھیا وان دناقبەرا (۱۰-۱۵سم) وفرەھیا وان ۴۰سم.

پشتی مروڤ چەند پەیسکەکا ب سەردکەفیت وەکی ناوسکەکا بچویک بۆ لایئ روژەلاتی دکەفیتە بەرچاڤین مروڤی بلنداھیا وی ۱۶۰سم ژدەرڤە وەکی ژۆرەکا چوار لایە کو ژبەری و گچچ هاتبە دروست کرن، پانیا وی ۱۳۰سم و ژناف ژۆریدا پانیا وی ۹۰سم، هەلبەت رەنگە جەهی پەرستنا توندرو بیت یان جەهی زیرەفانەکی بیت، ل پشت فی ژۆرا بچویک ژۆرەکا دی هەیلە چ نەمایە ب تنی دیوارین ژدەرڤە نە بیت .

پشتی مروڤ ژقان ژۆرین بچویک

ژ (دارش یان داریشا) هاتبیت لی ئەف بۆچوونە ژ ی جەهی گەنگەشینە، ب دیتنا من دیرهشی ژقان ناڤا کەفتەرە رەنگە نافی دیرهشی بزقیرتە سەردەمی ئەخمینییا وپیکقە گریدانەك هەبیت دناقبەرا داریوشی ئەخمینی و دیرا دیرهشی چونکی وی دگەل هەقالین خۆ دەقەر داگیرکریبو تاھاتنا (ئەسکەندەری مەكدونی) بۆ دەقەری ل سالی ۳۳۰ ب.ز، مەسیحی دبیزنی دیر (مارساوہ) ب نافی وی کەسیبە ئەفی پەرستن تیدا کری، دیسان دبیزنی (مارسابا) ئەقان ناڤا پەییوەندی ب ئاینی مەسیحیقە هەیه.

دیرۆک و شوینوارین دیری: پشتی زەحمەتەکا دویر ودریژ یا قەکولەر (ئەحمەد حاج مەھدی) ل ۱۹۵۲/۱۰/۲۵ راکەھاندنا شوینواری یا دیری کری، و ل سالا ۱۹۷۰ ی ئەف شوینوارە هاتیبە تۆمارکرن دپەرتووکا جەهین شوینواری ل عیراقی و ل روژنامەھیکە فەرمی ب ژمارە ۳۱۹۹ هاتیبە بەلاقکرن و راکەھاندنا وی یا شوینواری هاتیبە کرن، وھەر ژروژا راکەھاندنا وی یا شوینواری تائەقروکە نە قەکولینەکا زانستی ونەسەخیرییەکا زانستی ل سەر دیری دا هاتیبە و یا هەفرکیەکا مەزن دگەل وەختەکی دویر ودریژ دکەت.

دەمی مروڤ بەرەف دیریقە



مه نه چیت کو گوهورین (تحویر) د
دیری دا هاتیه کرن وستایلی بیناکاری
دیرینی مهسیحیان ل دیرا دیرهشی
دهرناکه قیت، لی وهکی مه گوتی کو
مهسیحیان ب کار ئینایه و ل هه یقا
تیرمه هی سهره دانا وی دکهن، دیسان
بو بوسلمانانژی وی کانیا ئافی ب کار
دئین بو مه ره ما (تبه رک وساخله میی)
و دبیزنی (هه وی گوری) دیسان گه له ک
ژ جهین شه مالکا هه نه ل سهر لایین
دیری و تا نه فرۆ مه سیحی شه مالکا تیدا
هه لدکه ن.

ژبهر:

- ۱_ دیداره ک دگه ل (خالد دیره شی)
خه لکی گوندی یه ژبی وی ۴۵ سالن و
ل دهوکی دژیت.
- ۲_ عه بدولره قیب یوسف: شه جه را
شیخ ئیسلا می هه کاری، کوفارا دهوک،
ژماره: ۲۶، ۲۰۰۵.



ب رینا په یسکا دبوریته به ره کی مه زن
دکه قیته بهر سینگی مروقی وجهی
دوو جونا تیدا هاتیبه کولان (رهنگه
جهی تبه ره ک و ب هیزبوونی بیت
لایی مه سیحیا) وئیک ژوان جونیا ب
شینوازه کی ساخ مایه نه وی دکه قیته لایین
روژنا قایی کویراتییا وی ۲۶ سم و فره هییا
وی ژسه رقه ۲۲ سم.

پاشان هوله کا لاکیشه یی هه یه
دیواری وی ژکه فری بو لایی روژنا قایی
چوار مه تره و نه و بلندایا مایی ۷۵ سم
و فره هییا دیواری نژیک ۴۰ سم ژبه ر
و گچی هاتیبه دروست کرن لی ب
شینوازه کی ریک و پیک نینه، دنا قدا
به رمایی پینج کورکین بازنه یی مایه
سی ژوان ب ریزن ئیک ل دو یف ئیکی
و کویراتییا ئیکی ۲۶ سم و فره هییا وی
ژده رقه ۲۰ سم ویا دووی کویراتییا
وی ۲۷ سم و فره هییا وی ۴۷ سم ویا سی
کویراتییا وی ۹ سم و فره هییا وی ۱۲ سم،
و دکه فرییا به رمایی گه له ک فه کولینا
هه یه لی مخابن ئیک ب دروستاهی
نه مایه، نه ف هولا مه زن نژیکی ۷،۵۰ م
یا دریزه و پشته قی هولی ژوره کا
دی هه یه و ب تنی چهند دیواره ک ژ
مایه دریزه هییا دیواری ژوری ۲،۶۴ م
و دریزه هییا ژوری ب گشتی ۳،۷۵ م
و بلندایا دیواری ۱۲۰ سم مایه ن.

دیسان دسه ردا کانیه کا ئافی
هه یه و دریزه هییا وی ۱۲۵ سم و فره هییا
وی ۹۰ سم و په یسک به ره ف سالقه
دچن، و نه ف ده قهره تووشی ره یانه کا
سروشتی بوویه و ژبلی ده ستریز کرنا
مروقان یا به رده وام.

سه باره ت دیرۆکا دیری و فراندنا
وی بوو سهرده ما نه م دشین بیژین
چهند بوچوونه ک هه نه ئیک ژوان کو
ماموستا (عبدولره قیب یوسف) دبیزیت
دزقریته سهرده می (میترائی، په رستنا
روژن) و دبیزیت (مارسابا) میترائی
بوو (کو ئایینی ئیزدی ئایینه کی میترائی
یه) ناقی وی (کوشنه رداد) ه خه لکی
ده قه را (بلشفر) ه ل ناوچا خانه قین و
قه صرشرین و دبیزیت گه له ک ژ خه لکی
میترائی و زهره ده شتی کرینه مه سیحی
و ل ساللا ۸۷۷ ه هاتیبه کوشتن.

په رستگه هین میترائی رولی
ئاگری تیدا نه م دشین بیژین نینه لی